

استان تاریخی کرمانشاه همچون دیگر نقاط کشور کهنسال ما آثاری از روزگار مجد و عظمت ایران را در سینه کوه‌ها و پهنه دشت‌های خود محفوظ کرده است. شواهد و مدارک باستان‌شناختی نشان می‌دهد این منطقه از اولین زیستگاه‌های انسان اولیه به‌شمار می‌رفته و یکی از مراکز مهم جمعیتی در زاگرس میانی محسوب می‌شده است. تمامی مراحل و ادوار زندگی انسان از عهد حجر تا دوره‌های تمدنی پیش از تاریخ و سپس تا تشکیل حکومت‌های بزرگ، سیر تحول خویش را در این محدوده طی کرده است. آب و هوای معتدل کوهستانی، تابستان‌های ملایم، زمستان‌های سرد با قله برفگیر همچنین زمستان‌های ملایم و تابستان‌های گرم، به طور کلی دو منطقه گرمسیر و سردسیر را در کرمانشاه به وجود آورده است.

کرمانشاه

این شهر مرکز استان کرمانشاه است که در فاصله ۵۲۶ کیلومتری جنوب غربی تهران و در مسیر راه اصلی تهران - خسروی واقع شده است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: مجموعه تاریخی طاق بستان، پل کهنه کرمانشاه، تکیه معاون‌الملک، تکیه بیگلربیگی، مسجد جامع، مسجد عمادالدوله، گوردخمه سان رستم، کاروانسرا و پل ماهیدشت، سراب نیلوفر، سراب یآوری، تالاب هشیلان و ...

کنگاور

شهر کنگاور در ۹۴ کیلومتری شمال شرقی کرمانشاه و در مسیر راه اصلی همدان - کرمانشاه واقع شده است. شهر کنگاور اولین شهر شرقی استان و به‌عبارتی دروازه ورودی استان کرمانشاه می‌باشد. شاید شهرت کنگاور از آغاز تا امروز بیش‌تر به خاطر بنای سنگی است که تا پیش از اسلام بر فراز صفا‌ای در مرکز این شهر برپا گردیده و به نام معبد آناهیتا شهرت یافته است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: معبد آناهیتا، امامزاده ابراهیم، امامزاده سید جمال‌الدین، سراب کبوتر لانه، سراب ماران، سراب فش، معدن چل مران، تپه گودین، پل کوچه و ...

صحنه

این شهر در ۵۴ کیلومتری شمال شرقی شهر کرمانشاه واقع شده است. گذشته صحنه که به صورت صحنه نیز در متون آمده است برای ما مشخص نمی‌باشد ولی آنچه مسلم است سابقه این شهر به دوران پیش از اسلام می‌رسد به‌طوری که گوردخمه‌هایی از دوره هخامنشی در این شهر وجود دارد.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: آبشار صحنه، منطقه زیبای دربند صحنه، گورستان شیرخان دینور، هفت چشمه، چشمه سهراب، غار آوه زا، پل دینور و ...

سنقر و کلیایی

این شهر در ۸۵ کیلومتری شمال شهر کرمانشاه واقع شده است. واژه "سنقر" به معنی "سنگار" نام مرغی شکاری است. احتمال می‌رود این پرنده در این شهرستان وجود داشته و به همین جهت این ناحیه به نام سنقر معروف شده است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: بقعه مالک، امامزاده احمد، سراب گزنهله و ...

هرسین

شهر هرسین در ۴۴ کیلومتری شرق کرمانشاه واقع شده است. حمدالله مستوفی از جمله مورخان است

کرمانشاه؛ گهواره تمدن

کرمانشاه

Kermanshah

که از شهرستان هرسین دیدن کرده و به توصیف ویژگی‌های این شهرستان و قلعه داخل آن پرداخته است. حکمرانی این شهر در دوره قاجار با امین‌الرعایا و فرزندان او بوده است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: سراب هرسین، قلعه هرسین، صفحه تراشیده‌شده حوض سنگی، طاق سنگی، قلعه سماج گور دخمه‌های اسحاق‌وند، تخت شیرین، گوردخمه شمس‌آباد و ...

بیستون

بیستون که در ۳۰ کیلومتری شمال شرقی کرمانشاه قرار دارد در متون تاریخی به نام‌های بستان به معنی جایگاه خدایان بهیستان، بهیستون، بهستون، بهتستان و بیستون از آن یاد شده است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: غارهای تاریک، دو در، آفتاب و شکارچیان، نیایشگاه مادی، کتیبه داریوش، مجسمه هرکول، نقش مهرداد، گودرز و سنگ بلاش، کاخ خسرو، فرهاد تراش، پل خسرو، کاروانسرای ایلخانی، کاروانسرای بیستون و کتیبه شیخ علیخان.

روانسر

این شهر به‌عنوان دروازه اورامانات شهرت دارد و از اهمیت خاصی برخوردار است. **جاذبه‌های طبیعی و تاریخی:** سراب روانسر، غار قوری‌قلعه، گوردخمه روانسر و ...

پاوه

شهرستان پاوه در ۱۱۲ کیلومتری شمال غربی شهر کرمانشاه واقع شده است. این شهر در کنار دره خانقاه برافراشته شده و رود دره گلال از جنوب شهر می‌گذرد. پاوه به علت داشتن آب و هوای مناسب، موقعیت خاص جغرافیایی و خانه‌های مسکونی، از شهرستان‌های زیبا و مناطق بیلاقی استان کرمانشاه به‌شمار می‌رود. مردم پاوه وجه تسمیه پاوه را از نام پاوه سردار یزدگرد سوم می‌دانند بر این باورند که قلعه‌های دژ و پاسگه که هنوز در پاوه دیده می‌شود بازمانده برج و باروهای آن سردار است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: مسجد جامع، غار لشگرگاه، روستای هجیج، روستای شمشیر، رودخانه سیروان و ...

جوانرود

این شهر در ۷۹ کیلومتری شمال غربی کرمانشاه واقع شده است. هرچند از پیشینه تاریخی جوانرود اطلاع زیادی نداریم اما قدیمی‌ترین مدرک مکتوبی که از این شهر نام می‌برد، نوشته‌های حمدالله مستوفی است که از این شهر به نام "الانی" یاد می‌کند. این نام مأخوذ از نام سرابی به همین نام در این ناحیه می‌باشد. احتمالاً به علت وجود رودهای زیبا، این منطقه را جوانرود نامیده‌اند. از جاذبه‌های دیدنی این شهرستان می‌توان به قلعه جوانرود و مناطق طبیعی بسیار دیدنی این شهرستان اشاره کرد.

ثلاث باباجانی

شهرستان ثلاث باباجانی شهرستانی کوهستانی است که قسمت اعظم آن را کوه‌ها و زمین‌های بلند و بخش عمده آن را تپه‌ماهورهای معروف به زمین‌های گسسته تشکیل می‌دهند. این شهرستان دارای ویژگی‌های زمین‌شناختی منحصر به خودش است و تاکنون کمتر باستان‌شناسی حتی از آن نام برده و یا به سراغ آن رفته است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: چشمه ریزه، تپه قوزه، تپه مرادخانی، تپه تازه‌آباد و ...

گیلان غرب

این شهر در ۱۵۳ کیلومتری جنوب غربی شهر کرمانشاه واقع شده است. نام این ناحیه در گذشته "امله" بوده است. در زمان رضاشاه به واسطه شباهت جنگل‌های انبوه و برنج‌زارهای آن به جنگل‌ها و برنج‌زارهای گیلان، نام آن به گیلان غرب تغییر یافت.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: گوردخمه دیره، سراب مورت، بنای ساسانی و ...

سر پل ذهاب

این شهرستان در ۱۴۰ کیلومتری جنوب غربی کرمانشاه واقع شده است. نام سرپل به این علت است که در این محل پلی بر روی رودخانه حلوان قرار داشته که در سال ۱۳۴۵ شمسی تخریب شده است. سر پل ذهاب در روزگاران کهن، آباد و مسکونی بوده، به‌طوری که در هزاره سوم پیش از میلاد نقش‌برجسته‌هایی بر روی صخره‌های میان کل این شهر حجاری شده است.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: نقش‌برجسته‌های لولوبی‌ها، گوردخمه دکان داوود، زیچ منیژه، پاتاق، نقش‌برجسته اشکانی میان کل، برد عاشقان، مقبره احمدابن اسحاق، آبشار پیران و ...

قصر شیرین

از شهرهای قدیمی و تاریخی استان است و بنای آن را در آثار تاریخی و ادبی به خسرو پرویز نسبت می‌دهند. وی در زمان پادشاهی خود باغی وسیع با قصرهای دلپذیر، که متناسب با آب‌وهوای زمستان این ناحیه بود، در این شهر بنا نمود. پس از حمله اعراب به ایران قصرهای خسرو پرویز به کلی ویران گشت و تا سال ۱۲۷۰ ه.ق قصر شیرین قصبه کوچکی بیش نبود.

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی: آتشکده چهارقاپی، کاخ خسرو، بان‌قلعه، عمارت شاه‌گدار، سیستم‌های آبرسانی، کاروانسرای قصر شیرین و ...

اسلام آباد

شهرستان اسلام آباد غرب با وسعتی بالغ بر ۲۰۰۰ کیلومتر مربع و جمعیتی حدود ۱۵۳۰۰۰ هزار نفر نزدیک به ۸/۵ درصد از وسعت و جمعیت استان را دارا می‌باشد و از لحاظ تاریخ تقسیمات کشوری و جمعیت دومین شهرستان استان محسوب می‌گردد که ارتفاع آن از سطح آب‌های آزاد حدود ۱۴۰۰ متر می‌باشد و میزان بارندگی در آن به طور سالانه ۳۴۶/۵ میلیمتر است. آب و هوای معتدل فراوانی آب و خاک حاصلخیز موجب شده که این شهر از قدیم الایام یکی از پر بارترین مراکز کشاورزی و فرهنگی غرب کشور به شمار آید. بنای اولیه شهر اسلام آباد طبق نوشته اصطخری در مسالک الممالک و حمداله مستوفی به دوران آریایی‌ها بر می‌گردد. نام اولیه‌ای که بر آن نهاده شده است مندلی بوده است و این نام مربوط به دوره ماد تا ساسانی می‌باشد که با این اسم و با جمعیت اندکی مدت‌ها به صورت یک محله کوچک مسکونی باقی مانده است که بعدها در دوران اسلامی این شهر هارون آباد نامیده شد و بنای آن را به هارون‌الرشید خلیفه عباسی نسبت می‌دهند. از آثار تاریخی و جاذبه‌های طبیعی و مذهبی اسلام آباد غرب می‌توان به تپه چغا گوانه، آتشکده شیان، قلعه شیان، سراب شیان، آتشکده میل میلگه، بنای ساسانی فیروزآباد، سراب شرف آباد، سراب هرسم، شهر قیل منصور، امامزاده حسن (ع)، امامزاده عباسعلی (ع)، امامزاده علی اکبر (ع) و ... اشاره کرد. مردمان این شهرستان با زبان کردی کلهری صحبت می‌کنند.

سراب هرسم

این سراب در ۳۵ کیلومتری شهر اسلام آباد غرب واقع شده است. آب و هوای آن معتدل و خشک است. سراب هرسم یکی از جاذبه‌های زیبای شهرستان اسلام آباد است که در نزدیکی روستای هرسم قرار دارد مردم روستای سراب هرسم به زبان کردی و گویش زنگنه سخن می‌گویند.

آتشکده میل میله گه

چهار تاقی معروف به میل میله گه در روستای سیاه سیاه میله گه باباخان از توابع دهستان حومه جنوبی بخش مرکزی شهرستان اسلام آباد غرب واقع شده است این چهار تاقی به فاصله ۱۰۰ متری شرق روستای مذکور و بر فراز پشته‌ای کم ارتفاع از سنگ‌های ماسه‌ای، مشرف به زمینهای کشاورزی پست اطراف ساخته شده است. این چهار تاقی یکی از آتشکده‌های دوره ساسانی است که همانند بسیاری از آتشکده‌های آن زمان با مصالح لاشه سنگ و ملات کچ ساخته شده

است. چهار تاقی مذکور، هسته اصلی باقی مانده از بنای بزرگتری است که متشکل از چهار جز سنگی در ابعاد مختلف می‌باشد که پیرامون آن را راهرو طوایف احاطه کرده است در داخل این آتشکده سکویی جهت قرار گرفتن آتشدان و تعدادی پایه گچی و سنگی قرار دارد که در نوع خد منحصر به فرد می‌باشند.

آتشکده شیان

این آتشکده در ۳ کیلومتری روستای قلعه شیان از توابع دهستان شیان، بخش حمیل، شهرستان اسلام آباد غرب واقع شده که در سال ۱۳۸۴ توسط هیأتی از سوی سازمان میراث فرهنگی با هدف نجات بخشی از آثار تاریخی محدوده سد مخزنی شیان مورد کاوش قرار گرفت. آتشکده مورد بحث به ابعاد ۱۴/۵ × ۱۴/۵ متر است که با استفاده از مصالح لاشه سنگ و ملات کچ ساخته شده است.

کتیبه بیستون

طبیعت اسلام آباد

دالاهو

شهرستان دالاهو که در غرب استان کرمانشاه واقع گردیده، از شمال به شهرستان جوانرود، از جنوب به شهرستان گیلان غرب، از شرق به شهرستان اسلام آباد غرب و از غرب به شهرستان سرپل ذهاب محدود شده است. این شهرستان از دو بخش مرکزی و گهواره تشکیل شده است و پنج دهستان با نام‌های ریجاب، بان زرده، قلخانی، گوران و بیوه نیچ دارد. از اماکن تاریخی و گردشگری این شهرستان می‌توان به مسجد عبدالله بن عمر، نقاره‌خانه، قلعه داور، تپه رش، قلعه یزدگرد، مقبره ابودجان، گچ گنبد، سراب ریجاب، قلعه زنجیر و ... اشاره نمود. زبان مردم شهرستان دالاهو کردی است و به گویشهای کلهری، جافی، قلخانی و گورانی صحبت می‌کنند.

مسجد عبدالله ابن عمر

یکی از مساجد صدر اسلام است و در روستای شالان از توابع ریجاب قرار دارد. شالوده این بنا بر روی بنایی که به قبل از اسلام تعلق داشت ساخته شده است.

مقبره ابودجان

در روستای شالان از توابع ریجاب قرار دارد و دارای بنای گنبد داری است که نزد مردم مورد احترام خاصی می‌باشد، مردم منطقه این بنا را محل دفن ابودجان یکی از یاران پیامبر می‌دانند.

بنای جای دار

این بنا یکی از مجموعه بناهای قلعه یزدگرد است که با مصالح سنگ لاشه و ملات گچ ساخته شده است و به نظر می‌رسد یکی از استحکامات دفاعی قلعه بوده است.

بنای آشیزخانه

این بنا که یکی از محوطه‌های قلعه یزدگرد است مانند سایر مجموعه با سنگ لاشه و گچ ساخته شده است.

صنایع دستی و غذاهای استان

تمدن هزارساله این دیار و دستان هنرمند مردمان این مرز و بوم موجب شده که کرمانشاه از دیرباز مهد صنایع دستی باشد و نقش و نگارهای هنرمندانه هنرمندان

صاحب‌ذوق این خطه نه تنها در ایران بلکه در بیش تر کشورها شناخته شده است. نقش و نگارهایی که در گلیم‌های هنرمندانه این مردم جلوه‌گری می‌کند نشان از زندگی دارد. زندگی مردمی ساده و سخت‌کوش که علاوه بر تأمین نیازهای زندگی خود، شکوه و هنر را هدیه می‌دهند.

هنرهایی چون قلم‌زنی، ساخت ابزارهای فلزی، حکاکی، نمدالی، قالی‌بافی، گلیم‌بافی، موج و گیوه‌بافی، جاجیم و پیچ‌بافی، منبت‌کاری و ساخت ساز همه و همه نشان از روح بی‌آلایش و دستان بی‌ریای مردمی دارد که عشق را در عشق می‌تنند و زیبایی می‌آفرینند.

در کرمانشاه غذاهایی نیز پخت می‌شود که طعم و مزه بسیار لذیذی دارند از جمله این غذاها که بیش‌تر آن‌ها با روغن مخصوص کرمانشاهی پخت می‌شوند می‌توان به: خورشخت خلال بادام، آش عباسعلی، کباب سه سیخی سُفَر، ترخینه، و... اشاره کرد.

موسیقی

از دیرباز تاکنون موسیقی با زندگی مردم این منطقه عجین بوده و در دل و جان آن‌ها ریشه دوانیده است. اگر خوب ببینیم می‌توانیم نقش نوازندگان و رامشگران را در حجاری‌های طاق بستان ببینیم و این خود بیانگر همین ادعا است. در این منطقه موسیقی کردی که یکی از پایه‌های اصلی موسیقی اصیل نیز است نواخته می‌شود. از انواع سازهای کردی می‌توان به دهل، سرنا و دونی اشاره داشت. رقص‌های این ناحیه رقص کردی است که انواع مختلفی هم دارد.

بازارچه‌های مرزی استان کرمانشاه

این بازارچه‌ها در راستای احیای بازارچه‌های مرزی کشور و با هدف رونق اقتصادی و اشتغال‌زایی در سال ۸۷ و قبل از آن در محل کاروانسرای عباسی قصر شیرین، ثلاث باباجانی، پاره و جوانرود شروع به فعالیت نموده‌اند.

در این بازارچه‌ها در حال حاضر بیش از یکصد غرفه برای توزیع کالاهای مورد نیاز اقشار جامعه فعالیت دارند که عمده این کالاها از طریق مرزهای بین‌المللی پرویزخان در قصر شیرین، شیخ صله در شهرستان ثلاث باباجانی و شوشمی در شهرستان پاره توسط کوله‌بران و تجار استان کرمانشاه وارد این شهرستان‌ها شده و از طریق بازارچه‌های مذکور به مسافران و گردشگران عرضه می‌گردد. عمده کالاها شامل انواع لوازم خانگی، لوازم بهداشتی، آرایشی و ... می‌باشد.

گردشگران و میهمانان استان کرمانشاه می‌توانند با مراجعه به شهرستان‌های پاره، قصر شیرین و جوانرود از بازارچه‌های مرزی دیدن نموده و اقلام مورد نیاز خود را با قیمت بسیار ارزان خریداری نمایند.

